

РЕЦЕНЗІЯ
на дисертаційне дослідження
СІЛЬЧЕНКА Володимира Васильовича
на тему: «Організаційне і методичне супроводження цифрової
трансформації малого агробізнесу як інструмент механізму
ревіталізації»,
подане на здобуття ступеня доктора філософії
в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю
051 «Економіка»

Актуальність теми дисертації

Актуальність теми дослідження Сільченка В.В. обумовлена необхідністю розвитку і відновлення вітчизняного аграрного сектору на тлі глобальних викликів, руйнівних наслідків повномасштабних військових дій та системної трансформації національної економіки в контексті забезпечення інноваційного розвитку, що є проблемним саме для суб'єктів малого агробізнесу. Інноваційний розвиток агробізнесу безпосередньо пов'язаний із використанням сучасних цифрових технологій. Так, застосування таких технологій, як системи точного землеробства, безпілотні літальні апарати (БПЛА), інтернет речей (IoT), штучний інтелект, аналітика великих даних (Big Data) та комплексні хмарні платформи, дозволяє суб'єктам малого агробізнесу не лише оптимізувати використання обмежених ресурсів і мінімізувати виробничі ризики, а й успішно інтегруватися в сучасні ринкові ланцюги.

Дисертантом доведено, що цифрова трансформація малого агробізнесу є необхідною та своєчасною. Розробка науково обґрунтованого організаційного та методичного супроводу процесів цифрового трансформування малого агробізнесу в контексті ревіталізації з урахуванням галузевої специфіки є своєчасним і вкрай необхідним кроком з огляду на потребу забезпечення умов інноваційного розвитку. Незважаючи на глибокий рівень дослідження проблематики цифрової трансформації як вітчизняними так і закордонними науковцями, саме галузевий аспект аграрної економіки та особливості проблематики в

контексті ревіталізації малого агробізнесу потребують подальших досліджень. Отже, тема дисертаційного дослідження Сільченка В.В. є актуальною як з теоретичного, так і з практичного погляду, і відповідає як сучасним потребам аграрної економіки так і країни в цілому.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами
Дисертаційне дослідження Сільченка В.В. виконано відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи Херсонського державного аграрно-економічного університету в межах виконання науково-дослідних тем: «Розвиток аграрного сектору економіки України в умовах глобалізації та четвертої промислової революції» державний реєстраційний номер 0118U003141; «Теоретико-методологічне забезпечення інноваційного розвитку суб'єктів господарювання на засадах впровадження інтелектуальних інформаційних технологій» реєстраційний номер 0120U104162; «Повоєнний розвиток аграрного сектору економіки України» державний реєстраційний номер 0124U000049; «Розбудова кооперативного сектору України в контексті розвитку соціальної економіки та інклюзивного підприємництва» державний реєстраційний номер 0124U000597; господарсько-договірної теми «Організаційне-методичне супроводження інноваційного розвитку Товариства з обмеженою відповідальністю «Ремсинтез» у контексті цифрової трансформації малого агробізнесу» (16 травня 2025 р – 30 червня 2025 р.).

У межах зазначених тем автором удосконалено підходи до типізації суб'єктів малого агробізнесу (зокрема, із застосуванням критерію площі земельного банку), обґрунтовано доцільність об'єднання суб'єктів малого агробізнесу на основі цифрових платформ, а також здійснено порівняльний розрахунок капітальних витрат на формування машинно-тракторного парку за різними сценаріями. Результати дисертації безпосередньо спрямовані на вирішення завдань у межах затверджених науково-дослідних тем установи.

Повнота викладу основних положень дисертації у наукових виданнях

Основні теоретико-методичні положення, результати дослідження та практичні розробки дисертаційної роботи Сільченка В.В. знайшли належне відображення в опублікованих наукових працях. За темою дисертації опубліковано достатню кількість праць, серед яких: 1 стаття у зарубіжному фаховому виданні; 4 статті у фахових виданнях України (категорія «Б»); 1 публікація у колективній монографії; 4 публікації апробаційного характеру.

Публікації охоплюють основні результати дослідження за усіма напрямками: від уточнення дефініцій і обґрунтування підходів до ідентифікації суб'єктів малого агробізнесу до розробки концепції сервісно-консалтингової моделі цифрового трансформувannya малого агробізнесу та цифрової кооперації.

Зміст опублікованих праць відповідає основним положенням дисертації та вимогам Постанови Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії». Це підтверджує належний рівень апробації результатів дослідження, їх наукову обґрунтованість та ознайомлення з ними наукової спільноти.

Теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

Теоретичне значення результатів дисертаційного дослідження полягає в поглибленні науково-методичних засад організаційного й методичного супроводу цифрової трансформації малого агробізнесу як інструменту механізму ревіталізації. Автором розроблено сервісно-консалтингову модель цифрового трансформувannya малого агробізнесу, в основу якої покладено зміну функцій постачальника матеріально-технічних ресурсів від традиційного продавця до стратегічного партнера - інтегратора цифрових рішень. Теоретичне значення мають також уточнення дефініції

«цифрове трансформування» та розробка науково-методичного підходу до оцінки готовності малого агробізнесу до інтеграції у партнерські цифрові системи, що базується на розрахунку Індексу стратегічної клієнтської залученості (ISKE) та його синергетичної похідної.

У роботі оцінено перспективи та надано пропозиції щодо реалізації принципів циркулярної економіки з використанням цифрової кооперації.

Практичне значення полягає в розробленні прикладного інструментарію організаційного супроводження цифрової трансформації суб'єктів малого агробізнесу партнером-інтегратором, а також у запропонованому механізмі об'єднання суб'єктів малого агробізнесу на основі цифрової платформи для спільного використання техніки та взаємодії малих виробників агропродукції у контексті переробки відходів на принципах циркулярної економіки.

Практичні розробки можуть бути використані в діяльності органів місцевого самоврядування, дорадницьких структур, а також безпосередньо підприємствами агробізнесу.

Основні результати дисертаційної роботи пройшли апробацію в господарській практиці, що підтверджується офіційними довідками про впровадження: ТОВ «РЕМСИНТЕЗ», м. Кропивницький (довідка № 86 від 25.03.2026 р.); ГО «Кіровоградська обласна сільськогосподарська дорадча служба» (довідка №1 від 02.04.2026р.); ФГ «ВЕСТА-ЛЮКС» (довідка про впровадження ФГ «ВЕСТА-ЛЮКС»); ФГ «Зелінський С. Б.» (довідка про впровадження ФГ «Зелінського С. Б.»); ФГ «Підкова» (довідка про впровадження ФГ «Підкова»); Херсонського державного аграрно-економічного університету (довідка № 711/02-23/01 від 18.05.2026 р.).

Ступінь обґрунтованості й достовірності основних наукових положень, висновків і рекомендацій.

Наукові результати та висновки Сільченка В.В. є обґрунтованими та достовірними. Дисертантом опрацьовано 262 джерела, серед яких наукові праці з питань цифрової трансформації економіки, агробізнесу, ревіталізації,

а також організаційного та методичного супроводу цифрової трансформації. Вагому частину інформаційної бази становлять публікації у провідних вітчизняних і міжнародних періодичних виданнях, офіційні нормативно-правові акти України, статистичні матеріали Державної служби статистики та міжнародних організацій (ФАО, ЄС), а також аналітичні звіти й офіційні вебресурси розробників цифрових рішень в аграрній сфері.

Дисертаційна робота побудована на засадах економічної теорії та сучасних підходів до управління інноваційним розвитком підприємств із застосуванням комплексу обґрунтовано обраних методів: системно-структурного аналізу і синтезу, історичного та монографічного аналізу, статистико-економічних методів. Важливе місце в методології дослідження посідає метод анкетного опитування, що дозволив автору виявити проблеми та драйвери цифрової трансформації на рівні суб'єктів малого агробізнесу.

Мета, об'єкт і предмет дослідження визначено чітко та відповідно до теми дисертації. Поставлені завдання відповідають меті та повністю забезпечують комплексне розкриття проблематики організаційного й методичного супроводу цифрової трансформації малого агробізнесу як інструменту механізму ревіталізації.

Структура дисертації логічна, складається з трьох взаємопов'язаних розділів, які послідовно охоплюють: теоретико-методичні засади цифрової трансформації в малому агробізнесі; аналіз рівня цифровізації малого агробізнесу в Україні; оцінку перспектив його цифрової трансформації як інструменту механізму ревіталізації та обґрунтування шляхів забезпечення цифрової трансформації малого агробізнесу в контексті ревіталізації на основі організаційно-методичного супроводу.

Наукова новизна отриманих результатів

Наукова новизна полягає в концептуальному обґрунтуванні та розробці комплексу організаційно-методичних рішень щодо цифрового трансформування малого агробізнесу в умовах необхідності його ревіталізації. Вперше розроблено сервісно-консалтингову модель цифрової

трансформації малого агробізнесу, яка на відміну від існуючих підходів, базується на трансформації функціональної ролі постачальника матеріально-технічних ресурсів від традиційного суб'єкта трансакційного продажу до стратегічного інтегратора цифрових рішень, сервісного супроводження, консалтингу та розвитку цифрових компетентностей персоналу, що забезпечує перехід від дискретних трансакцій до довгострокової партнерської взаємодії, підвищення рівня цифрової зрілості та економічної стійкості суб'єктів малого агробізнесу в умовах нестабільного середовища (с. 24).

Удосконалено: інтегрований підхід до цифрової трансформації малого агробізнесу, що ґрунтується на взаємозалежному поєднанні цифрової готовності, цифрової зрілості та цифрового потенціалу з урахуванням синергетичного ефекту цифрової взаємодії; понятійно-категоріальний апарат цифрового трансформування малого агробізнесу шляхом уточнення дефініції «цифрове трансформування» як нелінійного процесу адаптації; методичний інструментарій діагностики цифрового трансформування малого агробізнесу, що передбачає використання запропонованих автором індикаторів ISKE (індекс стратегічної клієнтської залученості), $ISKE_s$ (синергетичний індекс стратегічної клієнтської залученості) та I_{DD} (індекс цифрового розвитку) з урахуванням розриву між управлінським і виробничим рівнями цифрового розвитку; організаційно-методичний підхід до цифрової кооперації малого агробізнесу на основі платформного підходу, що передбачає інтеграцію сервісних, інформаційно-аналітичних та комунікаційних цифрових рішень у єдине середовище супроводження процесів трансформації на засадах кооперації та циркулярної економіки (с. 24-25).

Набули подальшого розвитку: теоретичні засади малого агробізнесу в умовах цифрової трансформації; наукові підходи до визначення стратегічних векторів цифрового розвитку малого агробізнесу; підходи до формування цифрової інфраструктури малого агробізнесу; теоретико-

концептуальні засади функціонування цифрових платформ у системі взаємодії суб'єктів малого агробізнесу (с. 25).

Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності

Текст дисертації Сільченка В.В. є оригінальним результатом самостійного наукового дослідження. Усі використані ідеї, цитати та статистичні дані мають відповідні посилання на першоджерела. Згідно зі звітом системи перевірки на академічну доброчесність, проведеної системою StrikePlagiarism від 18.03.2026 року, робота не містить ознак академічного плагіату.

Результати дисертаційного дослідження представлені у наукових виданнях, що відповідають вимогам наукової етики та визнані у відповідній науковій спільноті. Це підтверджує належний рівень авторського внеску та унікальність дослідження.

Дискусійні положення і зауваження до дисертаційної роботи

Позитивно оцінюючи наукову та практичну значущість дисертаційної роботи Сільченка В.В., варто звернути увагу на окремі дискусійні положення:

По-перше, аргументуючи невідповідність критеріїв ідентифікації суб'єктів підприємництва за розміром (зокрема, розбіжності між нормами Закону № 4196-IX та Законом про бухгалтерський облік) (с. 54), дисертанту варто було б більш розгорнуто пояснити, як очікувана імплементація вимог європейських директив вплине на доступ малого агробізнесу до програм державної підтримки та на застосування спрощених підходів до обліку й оподаткування.

По-друге, пропонуючи алгоритм розрахунку капітальних витрат на формування машинно-тракторного парку для кооперативу суб'єктів малого агробізнесу (на прикладі клієнтів ТОВ «Ремсинтез»), автор зосереджується переважно на економічному ефекті (с. 188). Проте доцільно було б глибше окреслити організаційні ризики такої цифрової кооперації (розподіл часу

використання техніки в пікові агротехнічні строки, відповідальність за амортизацію).

По-третє, виокремлюючи структури сільськогосподарського дорадництва як один із інститутів супроводження цифрової трансформації (с. 58), у роботі не приділено уваги механізмам фінансового забезпечення самих дорадчих служб.

Зазначені зауваження мають переважно дискусійний характер, не впливають на загальну високу оцінку дисертації та не знижують її наукової і практичної цінності.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам

Дисертаційна робота Сільченка Володимира Васильовича «Організаційне та методичне супроводження цифрової трансформації малого агробізнесу як інструмент механізму ревіталізації» є завершеним, самостійно виконаним кваліфікаційним науковим дослідженням. У роботі вирішено актуальне науково-прикладне завдання щодо розробки організаційного та методичного супроводу цифрової трансформації малого агробізнесу як інструменту механізму ревіталізації.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні підходів до побудови та розробці організаційно-методичного супроводу реалізації сервісно-консалтингової моделі цифрової трансформації малого агробізнесу, в основі якої розвиток функцій постачальника матеріально-технічних ресурсів з традиційного продавця техніки на стратегічного інтегратора цифрових рішень, що забезпечує можливість трансформації разових ринкових трансакцій купівлі-продажу в довгострокову системну взаємодію, забезпечуючи ревіталізацію шляхом надання доступу до високотехнологічних комплексів (на засадах цифрової кооперації та циркулярної економіки) без надмірного інвестиційного навантаження. Дослідження відзначається високим рівнем обґрунтованості положень, висновків і рекомендацій, що базуються на аналізі достатньої інформаційної бази (262 наукових та нормативних джерел), сучасних методах наукових

досліджень (економіко-статистичних, анкетування) та результатах практичної апробації на підприємствах агробізнесу. Зміст роботи відповідає темі дослідження, а структура дисертації є логічною, узгодженою за метою, завданнями, об'єктом, предметом і методологічним підходом.

Дисертаційна робота відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» від 23.03.2016 р. № 261 (зі змінами та доповненнями), Постанови Кабінету Міністрів України №44 від 12 січня 2022 року «Про затвердження порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а також змінам, внесеним Постановою Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 року №502 та наказом Міністерства освіти і науки України №40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», а її автор, Сільченко В.В. - на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка».

Рецензент:

Кандидат економічних наук, доцент,
декан економічного факультету, доцент
кафедри менеджменту, маркетингу та
інформаційних технологій
Херсонського державного аграрно-
економічного університету

Наталя КИРИЧЕНКО

Підпис кандидата економічних наук,
доцента Кириченко Н.В. засвідчую
Начальник відділу кадрів ХДАЕУ

Юлія ЯВОРСЬКА